

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Academisch gesamtkunstwerk

van 't Hull, L.

Published in:
Sociologie Magazine

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
van 't Hull, L. (2016). Academisch gesamtkunstwerk. Sociologie Magazine, 24(1), 34-34.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Academisch *Gesamtkunstwerk*

EEN SITUATIE VAN ECONOMISCHE onzekerheid en marginale sociale status heeft gevolgen voor de manier waarop artiesten het kunstenaarschap benaderen. De sociologen Janet Chan, Jasmine Bruce en Roanna Gonsalves (**Poetics, 2015**) laten het nog maar eens zien. Uit hun interviews met zo'n zestig Australische schilders en kunstacademiestudenten blijkt dat economische onzekerheden resulteren in een 'experimentele' of 'zoekende', en niet zozeer in een 'conceptueel afgeronde' of 'planmatige', artiestenhouding. Bewust of onbewust ontwikkelden kunstenaars een vertoog van autonomie, waarin het creatieve proces onvoorspelbaar is en kunstwerken 'een eigen leven leiden'. Desondanks lopen kunstenaars daarmee juist in de pas met de normen van de markt voor hedendaagse kunstwerken.

Welke rol spelen in Nederland de kunstsubsidies in de vorming van vertogen over het kunstenaarschap? Men zou kunnen verwachten dat in landen waarin kunst meer gesubsidieerd wordt, kunstenaars meer bestaanszekerheid hebben en vaker op een conceptueel afgeronde manier werken – en zelfs met andere materialen, dan in landen waar zulke arrangementen in mindere mate bestaan.

LANDSCHAPSSCHILDER

Hoewel ook Nick Fox, hoogleraar Sociologie aan de universiteit van Sheffield (**Journal of Sociology, 2015**), accepteert dat creativiteit het resultaat is van sociale interacties en cultureel-economische normen, gaan voor hem dergelijke analyses niet ver genoeg. In een pleidooi voor een *new sociology of art* stelt hij dat creativiteit geen privilege van de mens is, maar het gevolg is van assemblages van relaties tussen het menselijke en niet-menselijke, zoals ideeën, dingen en sociale formaties.

Op basis van 'auto-etnografische' ervaringen als landschapsschilder in de Australische Mallee, stelt Fox dat sociologen het creatieve product niet slechts als resultaat

Welke rol spelen in Nederland de kunstsubsidies in de *vorming van vertogen over het kunstenaarschap?*

moeten zien, maar zich ook moeten afvragen wat creatieve 'producten produceren' en wat kunstwerken 'doen'. Het kunstwerk en de kunstenaar produceren elkaar. Daarbij mag creativiteit niet worden vastgepint op het tijdstip waarop de 'artiest' en kunstwerk elkaar produceren: het proces is opgebouwd uit een reeks van eerdere ideeën, ervaringen en affectieve gebeurtenissen en zal zich uitstreken tot ver in de toekomst, wanneer het werk publieken en andere artiesten 'affecteert'. Deze 'anti-humanistische benadering' beoogt het kunstwerk

te redden van de sociologische blik waarin kunstwerken worden gereduceerd tot de intenties van kunstenaars, of waarin deze kunstwerken worden gezien als een 'leeg' object dat slechts betekenis heeft wanneer publieken betekenis toekennen.

VERBEELDINGSKRACHT

Een fascinerende bijdrage aan de gedachtevorming over creativiteit en creatieve processen bestaat uit een artikel dat daar slechts zijdelings aan lijkt te raken. Hoogleraar Cultuursociologie aan de Universiteit van Amsterdam Giselinde Kuipers (**American Sociological Review, 2015**) laat via haar onderzoek naar normen voor vertalingen van televisieseries in verschillende Europese landen zien hoe bepalend nationale vertaalpatronen en normen zijn voor de appropriatie van buitenlandse televisieproducties. De verschillende standaarden van 'natuurlijkheid' vergen een navenante specifieke creativiteit van individuen die werkzaam zijn in dit veld van culturele productie. Haar artikel is aldus een directe aanval op theorieën die voetstoots uitgaan van een steeds verder uitdijende, wereldwijde eenheidsworst van cultuuruitingen.

Het aardige is dat Kuipers' artikel op subtiel wijze een soortgelijk punt maakt met betrekking tot de internationale academische wereld. Wetenschappelijk werk lijkt steeds meer te worden gewaardeerd vanwege de mechanische reproduceerbaarheid: het zijn steeds vaker dichtgetimmerde, theoretisch verschaalde, naar ziekenhuis ruikende bouwsteentjes. De extra dimensie aan Kuipers' artikel is de manier waarop ze stijl en compositie combineert met een hoogstaande academische analyse en zo de sociologische verbeeldingskracht weet te prikkelen. Men zou het bijna vergeten, maar ook een wetenschappelijk artikel kan een Gesamtkunstwerk zijn. ✕

LEONARD VAN 'T HULL